

Legal framework of environmental control for combating climate change

Правові засади забезпечення екологічного контролю у сфері протидії зміни клімату

Oleksii Shumilo

Key words:

climate, Paris agreement, environmental control, legal liability, atmospheric air.

Ключові слова:

клімат, Паризька угода, екологічний контроль, юридична відповідальність, атмосферне повітря.

Однією з найбільших загроз екологічній безпеці держави та громадян є зміна клімату, яка впливає на всіх, незалежно від їх місцезнаходження та соціального стану. Також в умовах, коли всі європейські країни ратифікували Угоду про асоціацію України з ЄС, Україні слід дотримуватися вимог щодо збереження клімату як складника загальноєвропейського довкілля. Клімат як складова частина стану довкілля є об'єктом екологічного контролю, в тому числі щодо дотримання законодавства, екологічних норм, правил і нормативів для його збереження. Зрозуміло, що ми не можемо розуміти правовий захист клімату буквально, адже «клімат» від давньогрецької *κλίμα* – ухил, у розмовній мові – підсоння. У правовому значенні ми розглядаємо проблеми, які виявляються під час досліджень багаторічного режиму погоди і визначені антропогенним впливом, рівнем забрудненості атмосфери (що проявляється в парниковому ефекті, руйнуванні озонового шару). Попереджати чи контролювати інші географічні фактори, що впливають на клімат окремого регіону, найістотнішими з яких є широта і висота місцевості, висота над рівнем моря, близькість до морського узбережжя, вплив океанічних течій, ми не можемо з огляду на їхні фізико-географічні якості¹.

Нормативне закріплення щодо екологічного контролю у сфері протидії зміни клімату та зобов'язання щодо дотримання цих норм міститься у міжнародних і національних правових актах. Нормативне закріплення передбачає обов'язковість виконання таких норм та відповідний контроль щодо їх дотримання необмеженим колом осіб. Отже, виникає необхідність визначення, які саме органи державної влади можуть притягати винних осіб до відповідальності у цій сфері і чи дотримуються вони самі чинного законодавства щодо збереження клімату. На нашу думку, у цій сфері є певні прогалини, насамперед відсутній алгоритм притягнення винних осіб та здійснення екологічного контролю у сфері протидії зміни клімату, що і буде становити предмет дослідження нашої статті.

Аналіз останніх публікацій дозволяє говорити про те, що проблемам протидії зміни клімату приділяється значна увага, про що свідчать праці таких учених, як: А. Гетьман, С. Кравченко, Ю. Шемшученко, С. Кузнєцова, Т. Соколовська, О. Харчук, Т. Перга, К. Прохоренко. Проте здебільшого вони обходили питання забезпечення екологічного контролю та притягнення до відповідальності у сфері протидії зміни клімату.

У ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»², яка регулює діяльність, що впливає на погоду і клімат, законодавчо закріплюється вимога про те, що будь-яка діяльність, спрямована на штучні зміни стану атмосфери та атмосферних явищ у господарських цілях, може провадитися підприємствами, установами, організаціями та громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності тільки за дозволами, виданими відповідними державними органами. Порядок погодження і видачі дозволів має бути встановлений КМ України. Але до цього часу такий підзаконний акт не розроблено. Аналізована норма у частині другій передбачає обов'язок господарюючих суб'єктів, відповідно до міжнародних договорів, проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату.

¹ Реймерс Н.Ф. Природопользование: словарь-справочник. Москва: Мысль, 1990. 236 с.

² Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 р. за № 2707-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50 (15.12.92). Ст. 678.

Отже, в разі невиконання ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» слід притягувати винну особу до відповідальності за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря згідно з п. 7 ч. 1 ст. 33 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» як за провадження незаконної діяльності, що негативно впливає на погоду і клімат.

Виникає закономірне запитання: до якого саме виду юридичної відповідальності слід віднести притягнення винних осіб за порушення вимог ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»? КУпАП³ у гл. 7, яка передбачає адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини, містить ст. 78¹ щодо відповідальності за порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ у господарських цілях, і в разі невиконання тягне за собою накладення штрафу від п'яти до семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Відповідно до звітної інформації, територіальними органами Держекоінспекції України за період 2017 – 1-ше півріччя 2019 р. розглянуто 23 справи про адміністративні правопорушення за ст. 78¹ КУпАП⁴.

Отже, нами з'ясовано, що національним законодавством передбачена відповідальність за порушення вимог ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» щодо провадження незаконної діяльності, яка негативно впливає на погоду і клімат. КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за недотримання вимог зазначеної статті. І тому про вчинення такого адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженою на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадського самоврядування. Слід з'ясувати, хто саме із перелічених осіб може скласти протокол у разі порушення ст. 78¹ КУпАП. Прямого посилання на цю статтю про складання протоколу в законодавстві не міститься, але вказується, що у випадках, прямо передбачених законом, скласти протокол про адміністративні правопорушення можуть також посадові особи інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування і представники органів самоорганізації населення.

Вирішивши питання щодо компетенції складання адміністративного протоколу і з'ясувавши це, ми можемо встановити відповідальну особу чи орган, який має забезпечувати екологічний контроль у сфері протидії зміні клімату та в разі порушення оперативно відреагувати, склавши відповідний протокол про адміністративне правопорушення. КУпАП не вказує безпосередньо на такий орган, і тому слід застосувати правило щодо органу, який вказано у спеціальному законі. Згідно зі ст. 3 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» державне управління в галузі охорони атмосферного повітря здійснюють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, та центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я. Отже, посадові особи цих органів і можуть реагувати на порушення законодавства, складаючи відповідні протоколи. Не слід залишати поза увагою громадський контроль у галузі охорони атмосферного повітря, адже він здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»⁵, і вони також мають повноваження щодо складання протоколу.

Таким чином, нами з'ясовано, що державним органом, який складає протокол і має відповідні повноваження щодо здійснення екологічного контролю у сфері протидії зміні клімату, є Держекоінспекція України. Згідно з абз. 6 пп. «г» пп. 2 п. 4 Положення про Державну екологічну інспекцію України⁶ вона здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням всіма особами вимог законодавства про охорону атмосферного повітря, зокрема щодо порядку провадження діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери й атмосферних явищ у господарських цілях. На часі, згідно з Указом Президента, створення в установленому порядку та забезпечення функціонування оновленого центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного екологічного контролю⁷.

³ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. за № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. 1984, додаток до № 51. Ст. 1122.

⁴ Лист Міненергетики та захисту довкілля України від 05.09.2019 р. за № 5625/2.5/12-19.

⁵ Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. за № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41 (08.10.91). Ст. 546.

⁶ Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України: постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. за № 275. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP170275?an=37>

⁷ Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: Указ Президента України від 08.11.2019 р. за № 837/2019 URL: https://ips.ligazakon.net/document/U837_19?an=36

Після складання протоколу він має бути надісланий до органу, який уповноважений розглядати справу по суті. Відповідно до ст. 242¹ КУпАП такою установою є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, розглядає справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 78¹ КУпАП. Від імені центрального органу виконавчої влади розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право державні інспектори України з охорони навколишнього природного середовища. Ці посадові особи мають безпосередні повноваження щодо здійснення екологічного контролю у сфері протидії зміні клімату.

Така ситуація, коли державний орган здійснює контроль і потім сам розглядає таке порушення, як правило, призводить до бездіяльності такого органу. Прикладом може бути судова справа, що розглядалася за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Мінприроди України та третьої особи Державного агентства екологічних інвестицій про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання до вчинення дій⁸. Громадськість вимагала визнання протиправною бездіяльності Мінприроди України як координатора заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату⁹ та Кіотським протоколом¹⁰ до неї з впровадження кліматоохоронної політики зі зниження викидів парникових газів в Україні та виконання міжнародно-правових зобов'язань згідно з Рамковою конвенцією ООН зі зміни клімату; виконання Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу¹¹; виконання рішення Ради Національної безпеки та оборони України¹²; виконання Указу Президента України щодо призначення Мінприроди України координатором заходів, спрямованих на реалізацію положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї¹³; зобов'язання вжити заходів для виконання Національного плану заходів¹⁴.

Постановою Окружного адміністративного суду м. Києва було прийнято рішення щодо визнання протиправною бездіяльності Мінприроди України як координатора заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату та Кіотським протоколом до неї з виконання п.п. 2 п. 3 рішення Ради Національної безпеки та оборони України¹⁵. Також суд зобов'язав Мінприроди України вжити заходів для виконання Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату¹⁶.

Навівши як приклад рішення по зазначеній справі, можна стверджувати, що громадський екологічний контроль у сфері протидії зміні клімату в Україні є дієвим і результативним. Слід додати, що світова практика також іде шляхом звернення неурядових організацій та пересічних громадян із вимогою кліматичного правосуддя¹⁷. Доречним буде навести такі успішні судові справи:

⁸ Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 19.07.2013 р. у справі № 826/6201/13-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32639259>

⁹ Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 09.05.1992 р. Офіційний вісник України. 2012. № 83 (09.11.2012). Ст. 3381.

¹⁰ Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11.12.1997 р. Закон і Бізнес. 2002. № 44.

¹¹ Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2005 р. за № 346-р. Ліга Закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR050346?an=102>

¹² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 червня 2007 року «Про стан та проблеми імплементації Україною Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» від 20.07.2007 р. За № 658/2007. Офіційний вісник Президента України. 2007. № 21 (06.08.2007). Ст. 428. Указ втратив чинність від 06.06.2014 р.

¹³ Про координатора заходів щодо виконання зобов'язань України за Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотським протоколом до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: указ Президента України від 12.09.2005 р. За № 1239/2005. Урядовий кур'єр. 2005. 16.09.2005. № 175.

¹⁴ Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2005 р. за № 346-р. Ліга Закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR050346?an=102>

¹⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 червня 2007 року «Про стан та проблеми імплементації Україною Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» від 20.07.2007 р. За № 658/2007. Офіційний вісник Президента України. 2007. № 21 (06.08.2007). Ст. 428. Указ втратив чинність від 06.06.2014 р.

¹⁶ Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2005 р. за № 346-р. Ліга Закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR050346?an=102>.

¹⁷ Анн-Софи Новель. Изменение климата: новая тема в судебной практике. Проект UNESCO Green Citizens Курьер ЮНЕСКО 2019 № 3. URL: <https://ru.unesco.org/courier/2019-3/izmenenie-klimata-novaya-tema-v-sudebnoy-praktike>

- у Нідерландах у 2013 році Фондом *Urgenda* було подано позов проти уряду, звинувативши його в «неспроможності прийняти адекватні заходи по зменшенню викидів парникових газів, що викликають небезпечні зміни клімату»¹⁸;
- Колумбійський Верховний суд у квітні 2018 року задовольнив позов 25 молодих людей, які скаржилися на нездатність держави гарантувати, щоб їхні фундаментальні права на життя і сприятливе довкілля були дотримані. За підтримки НПО *Dejusticia*¹⁹ вони досягли успіху і суд наказав уряду, провінційним губернаторам і муніципалітетам розробити план природоохоронної діяльності, нагадуючи їм про свій обов'язок захищати природу і клімат на благо сьогодення і майбутніх поколінь.

Управління наслідками зміни клімату не є новим підходом у збереженні довкілля. Одним із вагомих важелів управління є контроль, що дозволяє забезпечувати гнучкість і своєчасність запобігання шкідливим наслідкам зміни клімату. Так, у багатьох країнах звітність про викиди парникових газів і нефінансова звітність стає обов'язковою. Тому Україна розглядає нові підходи до нормування і контролю у галузі викидів парникових газів. У цьому дослідженні маємо намір здійснити огляд законодавства щодо запобігання зміні клімату (екологічного) та з'ясувати у цьому сенсі новітні аспекти впровадження вимог контролю, в тому числі й до звітування про сталий розвиток.

Але насамперед ми маємо з'ясувати, які заходи щодо протидії шкідливим наслідкам зміни клімату можна проконтролювати, і чи передбачені вони нормативно (у певних міжнародних угодах, законодавчих актах, постановах, інструкціях і т. ін.), тобто здійснити певні заходи щодо нагляду за додержанням вимог екологічної безпеки. Адже згідно зі ст. 34 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» завдання контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища полягають у забезпеченні додержання вимог екологічного законодавства всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності і підпорядкування, а також громадянами.

В Україні більше двадцяти років діє Міжвідомча комісія із забезпечення виконання рамкової конвенції ООН про зміну клімату²⁰. На неї покладаються певні програмні завдання щодо скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів. Це колегіальний орган, та основними завданнями Комісії є зміцнення інституційної спроможності щодо формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері зміни клімату. Одним із реальних показників, які можна проконтролювати, є забезпечення виконання зобов'язань України щодо звітності за міжнародними угодами у сфері зміни клімату. Інші показники в більшості носять загальний координаційний характер та окреслюються дієсловами: забезпечення узгодженості; забезпечення ефективного розподілу функцій; забезпечення імплементації; визначення та впровадження дієвих механізмів; підвищення технічної та технологічної спроможності; сприяння створенню; сприяння проведенню; забезпечення рівного доступу; забезпечення участі; забезпечення реалізації тощо²¹. Наведений вище перелік завдань Комісії важко або зовсім неможливо проконтролювати, тому що вони носять загальний неконкретизований характер.

Якщо держава не виконує своїх зобов'язань дотримання вимог законодавства щодо збереження клімату, має існувати дієвий механізм спонукання держави до дотримання природоохоронного законодавства. Прикладом такого спонукання може бути реалізація Європейською комісією свого права на звернення до Суду ЄС. Тому було подано позови на Болгарію та Іспанію через те, що країни не змогли захистити громадян від забруднення атмосферного повітря промисловими забруднювачами. Болгарія не дотримується граничного значення діоксиду сірки (SO₂), а Іспанія не дотримується граничного значення діоксиду азоту (NO₂). Нові дані про якість повітря, надані Іспанією, підтверджують систематичне порушення правил ЄС про значення діоксиду азоту, які діють із 2010 року. За даними Європейського агентства з навколишнього середовища, двоокис азоту спричиняє в Іспанії близько 9 тисяч передчасних смертей на рік. У Болгарії дані показали, що в країні перевищуються допустимі рівні діоксиду сірки. І тому для цієї країни є другим звернення до Суду ЄС у зв'язку з недотриманням Болгарією стандартів якості повітря ЄС. У своєму рішенні від 5.04.2017 р. Суд ЄС підтвердив недотримання Болгарією граничних значень для ультрадисперсних частинок PM10²².

¹⁸ Дивись більш детально про справу тут - <https://www.urgenda.nl/en/themas/climate-case/>

¹⁹ DEJUSTICIA law justice society URL: <https://www.dejusticia.org/en/>

²⁰ Про Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату: постанова КМ України від 14.04.1999 р. За № 583. Офіційний вісник України. 1999. № 15 (30.04.99). Ст. 613.

²¹ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження КМ України від 07.12.2016 р. за № 932-р. Офіційний вісник України. 2016. № 99 (23.12.2016). Ст. 3236.

²² Judgement of the Court (Third Chamber). of 5 April 2017. *European Commission v Republic of Bulgaria*. – URL: curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62015CJ0488&lang1=en&type=TXT&ancre=

Кліматична політика України базується на новітніх нормативних актах, і перш за все Україна у сфері збереження клімату має орієнтуватися на вимоги Паризької угоди²³, яка ратифікована відповідним Законом²⁴ і набрала чинності для України 04.11.2016 року²⁵. Дотримання вимог цієї угоди є обов'язковим відповідно до ч. 2 ст. 16 Закону України «Про охорону атмосферного повітря», адже нею передбачено обов'язок господарюючих суб'єктів, відповідно до міжнародних договорів, проводити роботу щодо зменшення викидів речовин, накопичення яких в атмосферному повітрі може призвести до негативних змін клімату. На відміну від Кіотського протоколу, Паризька угода передбачає, що зобов'язання зі скорочення шкідливих викидів в атмосферу та неперевищення потепління на 2 градуси беруть на себе всі держави, незалежно від рівня їхнього економічного розвитку. Тобто передбачається конкретний показник, який не слід перевищувати країнам-підписантам, і в тому числі Україні.

Урядом України була схвалена Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року²⁶, якою було визначено: проблему, що потребує розв'язання; мету і строки її реалізації; напрями, шляхи і способи розв'язання проблеми; очікувані результати та обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для її реалізації, що визначаються щороку з урахуванням можливостей державного і місцевих бюджетів, розміру міжнародної технічної допомоги. Але, на жаль, у загальних концептуальних засадах реалізації державної політики у сфері зміни клімату не передбачено обов'язковість екологічного контролю щодо зазначених вище чинників.

Реалізація Концепції здійснюється шляхом затвердження плану заходів щодо її виконання²⁷. Аналізуючи цей план щодо реалізації Концепції, слід зазначити, що відповідно до нього передбачалось, що відповідні міністерства – Мінприроди, Мінекономрозвитку, Міненергуюгілля, Мінрегіон, Мін'юст, Мінфін та Держенергоефективності – мали до 2018 року розробити та внести на розгляд КМ України проект Закону України щодо запровадження системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів. Протягом трьох місяців після прийняття зазначеного законодавчого акту ці відомства мали затвердити порядок здійснення моніторингу та звітності про викиди парникових газів, а також затвердити порядок функціонування дозвільної системи на викиди парникових газів.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що для дієвого контролю нам потрібно мати певні показники забруднення атмосферного повітря, проаналізувавши які, ми зможемо зрозуміти, чи передбачається можливість проконтролювати їх достовірність на рівні державного чи громадського контролю. Окрім цього, залишається можливість контролю з боку міжнародних структур, які можуть подати позов до суду Європейського Союзу проти країни, яка перевищує прийнятні рівні забруднення атмосферного повітря.

Анотація

У статті розглянуто аспекти необхідності реформування екологічного контролю та притягнення до відповідальності винних осіб у разі порушення законодавства щодо зміни клімату. Проведено аналіз нормативного забезпечення та виявлено проблеми практичної реалізації притягнення винних осіб за порушення екологічного законодавства. Запропоновано посилити громадський контроль у цій сфері.

²³ Паризька угода від 12.12.2015 р. Офіційний вісник України. 2017. № 76 (29.09.2017). Ст. 2365.

²⁴ Про ратифікацію Паризької угоди: Закон України від 14.07.2016 р. за № 1469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 35 (26.08.2016). Ст. 595.

²⁵ Щодо набрання чинності міжнародним договором: лист Міністерства закордонних справ України від 04.11.2016 р. № 72/14-612/1-2546. Ліга Закон. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mus27490?an=&ed=2016_11_04&dtm=

²⁶ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження КМ України від 07.12.2016 р. за № 932-р. Офіційний вісник України. 2016. № 99 (23.12.2016). Ст. 3236.

²⁷ Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. за № 878-р. Урядовий кур'єр. 2017. 13.12.2017. № 235.

Summary

The issues of the necessity to reform environmental control and liability of people guilty of breaching legislation on climate change have been considered in the article. The author has analyzed the legal framework and found out the problems of bringing guilty persons liable for violating environmental laws on practice. It has been suggested to increase public control in the field.

Використана література:

1. Реймерс Н.Ф. Природопользование: словарь-справочник. Москва : Мысль, 1990. 637 с.
2. Постанова Окружного адміністративного суду м. Києва від 19.07.2013 р. у справі № 826/6201/13-а / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32639259> (дата звернення: 06.12.2019).
3. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11.12.1997 р. *Закон і Бізнес*. 2002. № 44.
4. Анн-Софи Новель. Изменение климата: новая тема в судебной практике. Проект UNESCO Green Citizens. *Курьер ЮНЕСКО*. 2019 № 3. URL: <https://ru.unesco.org/courier/2019-3/izmenenie-klimata-novaya-tema-v-sudebnoy-praktike> (дата обращения: 06.12.2019).
5. Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 р. за № 878-р. *Урядовий кур'єр*. 13.12.2017. № 235.
6. Judgement of the Court (Third Chamber). of 5 April 2017. European Commission v Republic of Bulgaria. URL: curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62015CJ0488&lang1=en&type=TXT&ancre= (last accessed: 06.12.2019).
7. Паризька угода від 12.12.2015 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 76 (29.09.2017). Ст. 2365.
8. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 р. за № 2707-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50 (15.12.92). Ст. 678.
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. за № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41 (08.10.91). Ст. 546.
10. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. за № 275. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP170275?an=37> (дата звернення: 06.12.2019).

Oleksii Shumilo,

Candidate of Law Sciences,

Associate Professor at the Department of the Legal Framework for Entrepreneurial Activities of the Faculty № 6 of the Kharkiv National University of Internal Affairs